

Nový nález střevlíka *Carabus menetriesi* (Coleoptera: Carabidae) na Slovensku

New record of *Carabus menetriesi* (Coleoptera: Carabidae) from Slovakia

Josef MORAVEC

U koupaliště 320, CZ-285 71 Vrdy

In memoriam RNDr. Ing. Miloš Fassati

Faunistics, bionomy, Coleoptera, Carabidae, *Carabus menetriesi*, Slovakia

Abstract. The ground-beetle *Carabus (Carabus) menetriesi menetriesi* Faldermann, 1827 is newly reported from Slovakia (Flajšová, square 6680, 20.vii.1996). The specimen represents the second reliable record of this species from Slovakia after more than 50 years. The distribution of the nominotypical subspecies is reviewed, and the bionomics is briefly discussed.

V příspěvku uvádím nový nález střevlíka *Carabus (Carabus) menetriesi menetriesi* Faldermann, 1827 na Slovensku. Nález je po více než 50 letech potvrzením výskytu tohoto druhu na území Slovenska.

Nomenklatura byla převzata z práce Húrky (1996).

Materiál. Slovakia bor.: Oravská Lesná env., Flajšová (6680), 20.VII.1996, 1 ♂, J. Moravec lgt., det. et coll., K. Húrka revid. 1997. Sbírán pod mocnou vrstvou rašelinno-ostřicového humolitu (cca 20 cm), na přechodovém vrchovišti, tzv. „oravském boru“, v podmáčené smrčíně svazu *Piceion excelsae* Pawłowski in Pawłowski, Sokołowski et Wallisch, 1928 s převládajícími rašeliníky *Sphagnum* sp. div., v nadmořské výšce 838 m.

Rozšíření. Jihovýchodní Finsko, severozápadní část Ruska, Estonsko, Lotyšsko, Litva, Bělorusko, Ukrajina, Polsko (Turin et al. 1993). Ze Slovenska byl *Carabus menetriesi menetriesi* poprvé hlášen Kardaschem (1939) z vrchu Beskyd (faunistický čtverec 6680, 994,2 m n.m.) v Kysucké vrchovině: „Berg Beskyd in Riečnica* bei Čadca“, 1 ♂ in coll. J. Farkač, Praha (ex coll. Dr. Wolf, Basel, 1953 et ex coll. M. Fassati, Praha, 1996), J. Moravec revid. 1998.

Ve svých „Dodatcích ke Katalogu“ se Roubal (1941) o výskytu tohoto poddruhu na Slovensku nezmiňuje, rovněž tak Štěrba (1945), Kult (1947), Slaba (1973), Kožíšek (1986) nebo Březina (1994). Avšak Fassati (1956), Niedl (1958, msc.) a Nüssler (1965, 1969) udávají věrohodný Kardaschův údaj, ale později jej Pulpán & Húrka (1993) hodnotí jako pochybný. Burakowski, Mroczkowski & Stefańska (1973) uvádějí mylně „...w Białych Karpatach“; Pulpán & Húrka (1984) uvádějí nález z území Slovenska („S“) bez dalších upřesňujících údajů.

Uvedený nález *C. menetriesi* dokládá stabilitu reliktních mezotrofních vrchovišť Karpatského oreofytika typu beskydské síhly (sensu Puchmajerová 1944) a nelze vyloučit, že je druh rozšířen na podobných lokalitách Oravských Beskyd, např. Suchá Hora (viz Roubal 1939), Klinské

*Lokalita „Riečnica“ zanikla v letech 1983-1989 spolu s dalšími osadami nacházejícími se ve sběrné oblasti při výstavbě vodárenské nádrže Nová Bystrica (viz Demko 1994).

rašelinisko (viz Mihálik 1977, Ponec & Mihálik 1981). Bohužel, předpokládaný výskyt *C. menetriesi* nemohl být na těchto lokalitách ověřen, neboť instalované zemní pasti byly během roku 1997 zaplaveny rozsáhlými povodněmi, jež vážně ohrožily slovenské okresy Čadca a Dolný Kubín.

Poznámky k bionomii. *Carabus menetriesi* patří k druhům bez larvální dormance s diapauzním stavem v imaginálním stadiu (Húrka 1973, 1976, 1988). Údaj ze Slovenska (20.VII.1996) představuje nejspíše extrémní čas počátku výskytu nové, podzimní generace. Naproti tomu jarní generace se objevuje od konce dubna (resp. od poloviny května) do července, kdy její část patrně dožívá (cf. též Nüssler 1969). Ta by měla být rozptýlenější jak časově, tak prostorově (M. Fassati, letter comm. 1993).

PODĚKOVÁNÍ. Děkuji členům Carabidologické sekce ČSE, zejména Prof. RNDr. K. Hůrkovi, DrSc. (Praha), Ing. S. Benediktovi (Starý Plzenec), P. Veselému (Praha) a PaedDr. J. Farkačovi, CSc. (Praha) za cenné konzultace a Mgr. J. Růžičkovi a RNDr. J. Vitnerovi (oba Praha) za kritické připomínky k rukopisu. Dále děkuji Mgr. V. Samkové (Hradec Králové) za poskytnuté informace ohledně geobotanické charakteristiky Západních Beskyd.

LITERATURA

- BŘEZINA B. 1994: The Check-list of the Genus *Carabus* (Coleoptera: Carabidae). *Klapalekiana*, 30: 1-164.
- BURAKOWSKI B., MROCZKOWSKI M. & STEFAŃSKA J. 1973: *Katalog fauny Polski, Cz. 1, Tom 2., Chrzaszczce - Coleoptera, Biegaczowate - Carabidae*. PWN, Warszawa, 232 pp. (in Polish).
- DEMKO F. 1994: Turisticko-vlastivedný popis. Vodárenská nádrž Nová Bystrica (545 m). In: BUDAY R. (ed.): *Kysucké Beskydy - Veľká Rača. Edícia letných turistických máp 1 : 50 000. I. Vydanie*. VKÚ, Harmanec, 1 map (in Slovak).
- FASSATI M. 1956: O geografické variabilitě, biologii a původu druhu *Carabus ménétresii* Hummel v Československu. (Über die geographische Variabilität, Biologie und über den Ursprung von *Carabus ménétresii* Hummel in der Tschechoslowakei). *Acta Faun. Entomol. Mus. Nat. Pragae*, 1: 65-76 (in Czech, German summary).
- HÚRKA K. 1973: Fortpflanzung und Entwicklung der mitteleuropäischen *Carabus*- und *Procerus*-Arten. *Studie ČSAV*, 9: 1-80.
- HÚRKA K. 1976: K problematice diapausního stavu ve vývoji střevlíkovitých (Col., Carabidae). *Zpr. Čs. Zool. Společ.* 7-9: 7-10 (in Czech).
- HÚRKA K. 1988: *Rozmnožování a vývoj střevlíkovitých (Coleoptera: Carabidae)*. Autoreferát disertační práce, deposited in Fac. Sci. Charles Univ., Praha, 34 pp. (in Czech, Russian summary).
- HÚRKA K. 1996: *Carabidae of the Czech and Slovak Republics. Illustrated key. Carabidae České a Slovenské republiky. Ilustrovaný kľúč*. Nakladatelství Kabourek, Zlín, 565 pp. (in English and Czech).
- KARDASCH G. 1939: Neue *Rosalia alpina* L. Abarten aus den weißen Karpathen und andere dort vorkommende seltene Coleopteren. *Entomol. Nachrichtenbl.*, 13: 65-67.
- KOŽÍŠEK T. 1986: Rozšíření rodu *Carabus* na Slovensku (Coleoptera, Carabidae). *Práce Slov. Entomol. Spoloč. SAV* (Bratislava), 6: 65-72 (in Slovak).
- KULT K. 1947: *Klíč k určování brouků čeledi Carabidae Československé republiky. Entomologické příručky č. 20*. Čs. Společ. Entomol., Praha, 199 pp. (in Czech).
- MIHÁLIK Š. 1977: Klinské rašelinisko, p. 364. In: MARŠÁKOVÁ-NĚMEJCOVÁ M. & MIHÁLIK Š. (eds): *Národní parky, rezervace a jiná chráněná území přírody v Československu*. Academia, Praha, 476 pp. (in Czech and Slovak, English and German summaries).
- NIEDL J. 1958: Monografie československých druhů tribu Carabini (Col., Carabidae - Carabinae). Část III. (Monographie der in der Tschechoslowakei vorkommenden Arten des Tribus Carabini. Teil III). *Přírodověd. Sborn. Ostravského Kraje*, 19: 7-41 (in Czech, German summary).
- NIEDL J.: *Geografické rozšíření druhů tribu Carabini a Cychrini na území ČSSR. Příloha k mapkám*. Unpubl. ms., deposited in Ústav geoniky AV ČR, Brno, 82 pp., 27 maps (in Czech).
- NÜSSLER H. 1965: *Carabus menetriesi pseudogranulatus* ssp. n. aus dem sächsischen Erzgebirge (Coleoptera, Carabidae). *Entomol. Abh. Staatl. Mus. Tierk. Dresden*, 31: 307-317.
- NÜSSLER H. 1969: Zur Ökologie und Biologie von *Carabus menetriesi* Hummel (Coleoptera, Carabidae). *Entomol. Abh. Staatl. Mus. Tierk. Dresden*, 36: 281-302.
- PONEC J. & MIHÁLIK Š. 1981: *Přírodní rezervácie na Slovensku*. Vydavateľstvo Osveta, Martin, 284 pp. (in Slovak; Russian, German, English and Hungarian summaries).

- PUCHMAJEROVÁ M. 1944: Rašeliniště moravskoslezských Beskyd. *Rozpr. ČSAV, Ř. Matem. Přír. Věd*, 54(18): 1-29 (in Czech).
- PULPÁN J. & HÚRKA K. 1984: Verzeichnis der tschechoslowakischen Laufkäfer (Coleoptera - Carabidae). *Zprav. Západočes. Poboč. Čs. Společ. Entomol. v Plzni*, Suppl. 1: 1-28.
- PULPÁN J. & HÚRKA K. 1993: Carabidae, pp. 12-22. In: JELÍNEK J. (ed.): Check-list of Czechoslovak Insects IV (Coleoptera). Seznam československých brouků. *Fol. Heyrovskyana*, Suppl. 1: 3-172 (in English and Czech).
- ROUBAL J. 1939: Fauna Coleopter na slovenských rašeliništích. (Coleoptera of peat-moss of Slovakia). *Věst. Čs. Společ. Zool.*, 31: 359-380 (in Czech, English summary).
- ROUBAL J. 1941: *Katalog Coleopter (brouků) Slovenska a Východních Karpat. Díl III*. Orbis, Praha, 364 pp. (in Czech).
- SLABA J. 1973: Náš nejvzácnější střevlík. *Živa*, 6: 228 (in Czech).
- ŠTÉRBA F. 1945: *Klíč k určování brouků čeledi Carabidae Československé republiky a přilehlých zemí. I. Tribus Carabini*. Entomologické příručky č. 19. Vesmír, Praha, 28 pp. (in Czech).
- TURIN H., CASALE A., KRYZHANOVSKIY O. L., MAKAROV K. V. & PENEV L. D. 1993: *Checklist and Atlas of the genus Carabus Linnaeus in Europe (Coleoptera, Carabidae)*. Universal Book Services/Dr. W. Backhuys, Leiden, 79 pp.